

ΘΕΜΑ

» Η συμμετοχή των ελληνικών φορέων στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο εκτιμάται ότι, εκτός από πόρους και γνώση, έδωσε την ευκαιρία στους ελληνικούς φορείς να συνδεθούν με σημαντικούς οργανισμούς τόσο από χώρες που διατηρούν ανεπτυγμένο ερευνητικό σύστημα (Ε.Ε., ΗΠΑ, Ιαπωνία) όσο και από αναπτυσσόμενες χώρες (Κίνα, Ινδία, Βραζιλία).

[ΕΜΠ] Χαμηλά, σήμερα, η συμμετοχή της Ελλάδας στα ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενα προγράμματα - Τι αποκαλύπτει σχετική έρευνα

Γιατί πρέπει να αυξηθούν οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης

Του Βασίλη Κωστούλα
vkost@naftemporiki.gr

Επτά ελληνικοί οργανισμοί, που αποτελούν μεγάλα ελληνικά πανεπιστήμια και δημόσια ερευνητικά κέντρα, κατατάσσονται ανάμεσα στους 100 σημαντικότερους της Ευρώπης, με βάση την παρουσία και τον ρόλο τους στα ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα Έρευνας και Ανάπτυξης. Πιο ευκαιριακά δείχνει από την άλλη πλευρά η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς οι περισσότερες συμμετέχουν μόνο μία φορά στα αντίστοιχα έργα. Η «N» παρουσιάζει μελέτη του Εργαστηρίου Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (ΕΒΕΟ) στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο για τη δικτύωση των ελληνικών οργανισμών στο ευρωπαϊκό πλέγμα έρευνας. Ειδικότερα, η μελέτη αφορά την ελληνική συμμετοχή στα ανταγωνιστικά προγράμματα του 7ου Προγράμματος Πλαίσιο, ένα από τα μεγαλύτερα διακρατικά ανταγωνιστικά προγράμματα για την Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A) στην Ευρώπη. Στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο συμμετείχαν συνολικά 575 διαφορετικοί ελληνικοί φορείς, συμμετέχοντας σε 2.470 ερευνητικά έργα και καταγράφοντας 3.706 παρουσίες - συμμετοχές στα προγράμματα Περισσότερο από το 1/3 των ελληνικών συμμετοχών ανήκει στους εκπαιδευτικούς φορείς και άλλο 1/3 στους δημόσιους φορείς, με αποτέλεσμα σχεδόν το 70% των συμμετοχών να προέρχεται από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Αν και οι επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν την πολυπληθέστερη κατηγορία ανάμεσα στους συμμετέχοντες ελληνικούς οργανισμούς, η ένταξη της συμμετοχής τους εμφανίζεται χαμηλή. Παρά το γεγονός ότι υπάρχει ένας πυρήνας επιχειρήσεων κυρίως από τον κλάδο των ΤΠΕ με αυξημένη συμμετοχή στο 7ο

ΠΠ, στην πλειονότητά τους οι επιχειρήσεις (58%) συμμετέχουν μόνο μία φορά.

Πανεπιστήμια και ερευνητικοί φορείς

Στον αντίποδα, οι ελληνικοί εκπαιδευτικοί φορείς και κυρίως τα πανεπιστήμια και οι δημόσιοι ερευνητικοί φορείς παρουσιάζουν την υψηλότερη ένταση συμμετοχής. Το εύρημα αυτό συνάδει με τα ευρήματα άλλων μελετών για τις χρηματοδοτούμενες ευρωπαϊκές συνεργασίες οι οποίες δείχνουν ότι αν και η παρουσία των επιχειρήσεων είναι διαχρονικά ισχυρότερη από εκείνη άλλων κατηγοριών οργανισμών, η συμμετοχή τους στα προγράμματα αυτά είναι γενικά ευκαιριακή, δηλαδή συμμετέχουν συνήθως μόνο μία φορά σε αντίθεση με τα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα τα οποία διατηρούν μια πιο ενεργή και διαχρονικά σταθερή παρουσία (Protogetou et al. 2013).

Κατά βάση ευκαιριακή η συμμετοχή των εταιρειών

Σύμφωνα με το ΕΒΕΟ / ΕΜΠ, η κατά βάση ευκαιριακή συμμετοχή των επιχειρήσεων μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι η επιδοτούμενη έρευνα που πραγματοποιείται στα Π.Π. λειτουργεί συμπληρωματικά με την εσωτερική ερευνητική τους δραστηριότητα και ειδικότερα όσον

αφορά τις μεμ μπορεί να έχει έναν επιπρόσθετο χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι η συγκεκριμένη ερευνητική προσπάθεια μπορεί να μην ήταν δυνατό να λάβει χώρα διαφορετικά λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.

Άλλωστε, από το μικρό μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων μπορεί να αντιληφθεί κανείς ότι η συμμετοχή τους στα Π.Π. γίνεται ακόμη δυσκολότερα, λαμβάνοντας υπ' όψιν την αυξημένη γραφειοκρατία και τους πόρους που απαιτούνται για την επιτυχή τους συμμετοχή, καθώς επίσης και τις δυσκολίες που ανακύπτουν από τους κανόνες που επιβάλλουν την καταβολή χρηματικών εγγυήσεων ως απόδειξη της χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας των επιχειρήσεων. Η συμμετοχή των ελληνικών φορέων στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο εκτιμάται ότι, εκτός από πόρους και γνώση, έδωσε την ευκαιρία στους ελληνικούς φορείς να συνδεθούν με σημαντικούς οργανισμούς τόσο από χώρες που διατηρούν ανεπτυγμένο ερευνητικό σύστημα (ΕΕ, ΗΠΑ, Ιαπωνία), όσο και από αναπτυσσόμενες χώρες (Κίνα, Ινδία, Βραζιλία).

Όπως προκύπτει από την κατάταξη με βάση τον δείκτη διασύνδεσης και επιρροής, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο έχει την εντονότερη παρουσία - γεγονός που υπογραμμίζουν τόσο οι συμμετοχές στα προγράμματα όσο και η χρηματοδότηση μέσα από τις ανταγωνιστικές διαδικασίες. Ακολουθούν το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο και το Πανεπιστήμιο Πατρών.

Συνεργασίες στο εξωτερικό

Οι ελληνικοί οργανισμοί που συμμετέχουν στα έργα του προ-

Συμμετοχή οργανισμών στα 7 Προγράμματα - Πλαίσιο (1984-2005)

Είδος οργανισμού	Ποσοστό επί του συνόλου	ΜΟ συμμετοχών
Πανεπιστήμια	12%	11,79
Ερευνητικά κέντρα	11%	8,71
Επιχειρήσεις	61%	2,08
Άλλοι φορείς	16%	1,98
Σύνολο	100%	3,24

Πηγή: STEPTORJVs Databank

Οι 20 ελληνικοί οργανισμοί με την υψηλότερη επίδοση στον δείκτη

Κατάταξη	Φορείς	Δείκτης
1	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	2.221
2	Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογίας και Τεχνολογικής ανάπτυξης	1.575
3	Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας	1.447
4	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1.235
5	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Αθηνών	1.213
6	Πανεπιστήμιο Πατρών	1.032
7	Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος»	956
8	Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών	650
9	Πολυτεχνείο Κρήτης	460
10	Αθήνα - Ερευνητικό Κέντρο Καινοτομίας στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας, των Επικοινωνιών και της Γνώσης	430
11	Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών	428
12	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	399
13	Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	357
14	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	357
15	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	349
16	Πανεπιστήμιο Κρήτης	337
17	Κέντρο Μελετών Ασφάλειας	329
18	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	326
19	Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας	324
20	Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία Α.Ε.	308

γράμματος στρέφουν το 35% των συνολικών συνεργασιών τους προς επιχειρήσεις από το εξωτερικό. Τρεις στις 10 συνεργασίες πραγματοποιούνται με εκπαιδευτικά ιδρύματα και το 25% εντοπίζεται ανάμεσα σε ελληνικούς οργανισμούς και ερευνητικά ιδρύματα του εξωτερικού.

Ένα μεγάλο μέρος των συνεργασιών των ελληνικών οργανισμών προέρχεται από τις μεγάλες χώρες της Ε.Ε. (Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία) - σε ποσοστό που ξεπερνά το 47% του συνόλου των δεσμών των ελληνικών φορέων στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο. Οι οργανισμοί που αρέσκονται να συνδεθούν με ελληνικούς οργανισμούς είναι κυρίως ερευνητικά ιδρύματα και πανεπιστήμια, που κατέχουν σημαντικές θέσεις στο πρόγραμμα, στο οποίο η Ελλάδα καταλαμβάνει κατά μέσο όρο την 9η θέση ως προς τον αριθμό των συμμετοχών.

Αν και τα Προγράμματα Πλαίσιο αντιπροσωπεύουν ένα μικρό σχετικά μερίδιο (3-5%) των συνολικών δαπανών για έρευνα των αντίστοιχων κρατών - μελών,

το μερίδιο χρηματοδότησης είναι πολύ μεγαλύτερο σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου η μόνη ουσιαστική εθνική χρηματοδότηση ερευνητικών έργων αναφέρεται κυρίως στην κάλυψη της απαιτούμενης κοινοτικής συγχρηματοδότησης.

Η μελέτη καταλήγει σε προτάσεις για την αναβάθμιση του ελληνικού δικτύου, όπως η επίσημη σταδιακή αύξηση των δαπανών για την έρευνα ως ποσοστού του ΑΕΠ, κατά ένα σταθερό ποσοστό π.χ. 0,1%-0,2% με πρόσθετη σταθερή ροή εθνικών πόρων.

Επίσης, η συστηματική προσέλκυση και ιδιωτικών πόρων για κορηγίες και υποτροφίες που θα συνδέονται με την ερευνητική δραστηριότητα, καθώς και η καθιέρωση ενός μόνιμου εθνικού προγράμματος έρευνας με τακτικές προκηρύξεις και τессερισ άξονες: βασική έρευνα, αξιοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας, έρευνα σε περιοχές που δεν προσελκύουν άμεσα πόρους (π.χ. κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες), υποστήριξη νέων ερευνητών.

[SID:10409920]

Άγγελος Τσακανίκας

Ο επίκουρος καθηγητής ΕΒΕΟ / ΕΜΠ μιλάει στη «N».

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Με μια σταδιακή αύξηση των δαπανών για την έρευνα, π.χ. κατά 0,1%-0,2% του ΑΕΠ ετησίως, σε βάθος μιας 5ετίας θα είναι δυνατό να αποκατασταθεί η ροή μιας κρίσιμης μάζας δημόσιων πόρων στη δραστηριότητα ερευνητικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, η οποία όχι μόνο δεν είναι πολυτέλεια στο σημερινό δυσμενές περιβάλλον, αλλά αποτελεί προϋπόθεση για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη που εστιάζει σε προστιθέμενη αξία και όχι αποκλειστικά σε ανταγωνιστικότητα κόστους. Η έμφαση δηλαδή στην Έρευνα και Ανάπτυξη, και στην καινοτομία, είναι βασικός τρόπος βιώσιμης διεξόδου από την κρίση και ουσιαστικής διάκρισης στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας σε σχέση με το κόστος εργασίας. Επειδή όμως έχει μεσοπρόθεσμα οφέλη, πολλές φορές δεν είναι «ελκυστική» δαπάνη από πλευράς δημόσιας πολιτικής. Σαφώς, η κατεύθυνση αυτή δεν είναι απλώς ένα ζήτημα αλγεβρικής αύξησης των εισροών. Δεν μπορεί όμως να είναι και ανεξάρτητο από αυτές.